

ЖЕНСКИ СВЕТ.

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

ВЛАСНИК:

ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈУ И УРЕЂУЈУ:

АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН

И

АЛЕКСАНДАР ЈОРГОВИЋ.

ИЗЛАЗИ:

СВАКОГ 1. ДАНА У МЕСЕЦУ НА ЦЕЛОМ ТАБАКУ.

Цена је годишња 1 фор.; за Србију 2¹/₂ динара.

Рукописи и претплата шаљу се на уредништво.

С Л А В А

ВУКУ СТЕФАНОВИЋУ КАРАЏИЋУ!

Након тридесет и три године преносе се земни остаци Вукови из Беча у Београд. Српска краљевска Академија преноси земне остатке човека, који је великих заслуга имао по књижевни језик српски, којим се просвета у све слојеве народа унела. До његова времена је било занимање књижевношћу српском остављено врло маленом броју људи, који су се у својим радовима служили таквим српским језиком, кога већина није разумела, па с тога и тадашњи књижевни производи нису у народ продирали. Тек од његовог доба, кад је својим радовима ударио темељ српској књижи, кад је унео писање језиком, кога сваки разуме, кад је купљењем народнога блага у језику српском изненадио не само своје саплеменике, него и остали стран научан свет задивио лепотом српских народних песама, тек од тога доба почињу књижевни производи све у дубље слојеве народа улазити.

Неоцењиве су заслуге Вукове за српску књигу, и за упознавање народног језика а народних умотворина.

Рођен у селу Тршићу, у Јадру, 26. октобра 1787. г., од родитеља Стевана и Јегде, добио је на крштењу име Вук, због тога, да одоле чинима и невидовним силама, које су његовим родитељима, по веровању простога света ондашњег већ петоро деце узеле. У младости својој омилише му народне песме, којих је ваздан знао на памет, слушајући их од чувених тада гуслара. Но у детињству своме никако му се не даде, да школе уредно сврши, пре се може за њега рећи да је био више ђаче самоуче. После многих промена и незгода у животу на послетку доспе у Беч, где се наскоро упозна, са тада чувеним научењаком Копитарем, и од тада тек он поче право се изучавати, то би темељ његовој потоњој слави.

Када је изнео у књизи „Српске народне песме“ задиве се странци толикој лепоти народнога блага језичнога, и сами најгласовитији научењаци страних народа почеше разбирати за српске песме, за српски језик, кога је Вук у своме „Речнику“ странцима приказао. Од његовог првенчета „Мала простонародна славено-српска песмарица,“ коју је написао 1814. год. па до његових последњих радова, има читав низ дела, која сведоче о томе како

је Вук проникао у дубину језика и умовина народних.

Па тога знаменитог човека земне остатке преносе и већ су пренели 30. септембра о. г. са Марковог гробља у Бечу да их на вечни покој сместе у Београд, крај његовог претече, мудраца српског Доситија Обрадовића.

Нека је слава Вуку Стефановићу Караџићу!

СВОЈОЈ СЕСТРИ.

Љубав ка роду, невиност, верност,
Српкиње сваке дара су три,
Чувај их селе, чувај их млада,
За њих и живи, за њих и мри.

Љубав ка роду докле год гајиш,
Срећан ће бити народ твој,
Гаји ту љубав, гаји је селе,
Љуби свој народ, љуби га ој.

Љубивој.

ОДЗИВ НА ПРЕДЛОГ.

У прошлом броју овога листа, штампан је предлог гђе Емилије Мучалке, поштоване зам. председнице из Суботице, који се у томе састоји, да би ваљало и наше остале добротворне женске задруге да се угледају на суботичку женску задругу, па да имућније задруге саме за себе, а бројно мање задруге у заједници с другима оснују још коју стипендију за женскиње, како би се што више талената женских довело до свога развитка, и тиме велика корист не само дотичнима, него и по општу ствар учинила. Овај корисни предлог, нисам још чула да се штогод своме остварењу приближио, нисам чула да се која задруга покренула, не били се исти могао остварити. Тако код нас све иде, ми нисмо у стању да се загрејемо за оно, где се неће одмах успеха видети, наша је ваљда то особина, — а предлог је такав, да се могао са мало добре воље и подузетности које од госпођа председница наших Задруга брзо к делу привести.

У 8. броју овога листа, било је такођер у чланку „Шире поље за рад наших добротворних задруга“ изнесена замисао, да су раделичке школе врло корисна установа по народ, да би се њима многој невољи материјалној доскочило, и да би

ваљало да и у нас има таквих школа, које би ваљало баш женске Задруге да подигну. Али се такве школе не могу на пречац остварити, него се мора најпре приправити све што је нужно, у првом реду пак морају се образовати учитељице баш за такве школе. А томе је време сад да се ради, па кад се кроз коју годину приправе учитељске снаге, онда се може приступити остварењу истога.

Размишљајући о ова два предлога, налазим, да су оба врло корисна, и кад би се остварили да би отуда много више користи добили по наш свет, него многим другим стварима, које смо створили, и око којих се мучимо, а немамо никакве скоро користи.

Колико се мени чини, оба та предлога се могу једном радњом остварити, или као што наши кажу, једним ударцем могу се две муве убити. Кад би створили наше задруге још коју стипендију, па исту употребили на изучавање оне струке, која је у таким раделичким школама нужна, онда би и један и други предлог по замисли дотичних предлагача извели.

Мислим, да нема у нас задруге, која се не би могла обвезати, да месечни свој прилог на ту цел од 5 фор. шаље, а има

и таквих задруга, које би као и суботичка могле целу стипендију саме дати. Које саме дају стипендију, разуме се, да дотичну питомицу и саме бирају, а које заједнички оснивају стипендију, те путем својих изасланика заједнички и бирају питомицу. Све би било лако удесити, само нема ко да покрене ту ствар. Задруге, које су у своје време могле покренути, а остале, које су припомogle остварењу изложбе женских ручних радова, посла далеко тежег, посла много заплетенијег и

са више брига скопчаног, сада се не крећу да ове замисли у претрес узму, и њихову ваљаност пресуде, те према томе да или остварењу истих приступе, или их коначно одбаце. Ми држимо да оне треба предлоге на њих у јавности упућене исто тако у претрес узму, као кад би исти били писмено непосредно на њих упућени. Ми се чврсто надамо, да ће задруге наше ове предлоге узети у претрес, и према повољном решењу истих и њиховом остварењу приступити.

— а —

МИШЉАХ . . .

(ПРЕВОД.)

Мишљах да си цвеће,
Мог живота цвеће,
Да си љупка ружа
Моје горке среће,
А ти ниси цвеће,
Нит' си ружа она;
Трн си ти нагостан
Срца мога бђва.

13. VIII. 1895.

Мишљах да си сунце,
Мог живота млада;
Судбе моје црне
Да си слатка нада.
Ал' ти ниси сунце,
Ни над судбе ледне;
Ти си црни облак
Душе моје бедне.

Радослав.

УЛОГА ЖЕНЕ У САВРЕМЕНОМ ДРУШТВУ.

(Кнез Анџело Губернатис.)

Ми смо у овом листу у 6. броју од ове године у кратком изводу донели главније мисли из предавања талијанског оријенталисте, песника и литерарног историчара *Анџела де Губернатиса* које је 14. фебруара о. г. држао у двору у Београду. Сада, када смо цело предавање то у преводу добили, доносимо га у целости у нашем листу, надајући се да ћемо тиме наше поштоване читаоце задовољити.

*

Скоро сам се вратио с пута из Латинске (Јужне) Америке, где је готово забрањено сада, да се жена обожава као неко привилеговано створење и ту сам једном приликом походио једну женску учитељску школу. Био сам на предавању из Педагогике и оно што сам тамо видео и чуо, растерало је сву моју бригу и све моје зебње односно питања о жениној улози у данашњем друштву.

Управитељка учитељске школе, о којој

је реч, запитала је једну своју ученицу, које су суштаствене погодбе, којима се човечанство унапређује. Ученица је одговорила са свим онако важно и разметљиво, да те погодбе ваља тражити једино у првобитном склопу нашега мозга, претпостављајући уз то, да васпитање може, до извеснога ступња, кроз дуги низ година, да измени наше мождане услове. Пошто се тако испитивање из Педагогике изметну у разправу из најмодерније Филозофије, ја се онда врло дискретно осмелих, да управитељку запитам: Зар ученица не прави никакву разлику између човекове и женине улоге, у погледу на развитак човечанства? Да ли она озбиљно мисли, да се жена за вршење те улоге налази у истим физиолошким погодбама као и човек? — На сваки начин, одговори ми управитељка. Није ту више у питању каквоћа, већ само количина. Дајте јој времена и развијена ће жена једног дана тачно вршити

*

све оно што човек ради, под предпоставком, да и она, за свој рачун, буде располагала свим оним средствима, којима човек располаже.

У ово је управитељка тако веровала; то је за њу била права аксиома, рекао бих, права догма, која не трпи никакво пре тресање, те ме ни удостојити није хтела, да о том преслуша своју ученицу. Како ја пак никако нисам хтео да сам себе убедим, да су се у главама свију тих лепих и интересантних госпођица угнездиле и утврдиле такве апсолутне идеје и доктрине, стадох одлучно молити учену управитељку да буде добра пропитати о томе младе госпођице, и да их запита, да, ли све тако мисле о овом суштаственом питању. У том тренутку уста једна бунтовничка мала цура, кћи једног Талијана, као да ју је ко иглом убо, — беше то девојче жива ока, весела, дивна стаса и витка — устаде са своје клупе; са свим баш задовољна, што ће моћи да исповеди и да је сви разумемо, како она не жели ништа више, но да јесте и да остане оно што је, т. ј. женско чељаде, па гласно изусту, да је жени дато да господари осећањем, а не разумом и да то више вреди и да је боље но све друго; да је њено пре свега другог да воли и то много да воли и да се не губи много у којеквим мудрачким размишљањима; да има — нема сумње — пуно уметности, пуно заната, пуно занимања, која њој доликују, и то само њој, а никоме другоме, али да жени треба нарочито дивити се у области онога што спада у њену унутрашњост, што се дотиче светог огњишта породичког. Одмах се лепо осетило, да све ово што је изустила ова шипарица, није ништа од онога што је од некуд научила или што је негде прочитала, већ да то све природно проистиче из осећања које је дотле дуго угушивано било, а које је морало да нађе одушке себи, — па како је са свим тачно погодила, да је ја наклоно слушам, она се осмели те стаде да брани и да развија све јуначније и са све већим пламом своју назадњачку тезу. Тада се диже друга једна питомица противу ње, па са свим онако значајно, и као какав научник и доктор стаде да разлаже како је Паљерон (*Pail-*

lerans), у свом комаду „*Sveit којем је дуго време*“, доказао на дугачко и на широко и са свим систематично материјалистичку страну теорије, по којој је жена потпуно једнака с човеком. Преслушавање на испиту поче да се измеће у прекор што се нађе једно девојче да брани старинска права женина те се ја побојам да се овај испит не претвори у какав државни удар у овом разреду учитељске женске школе у Монтевидеу. Слушајући ово девојче латинске расе, које брани оно што свачија и најобичнија памет, т. зв. здрави разум, мора свакад да брани и гледајући га како се само, без ичајега подстицања, буни противу напада од стране данашње школе американске, која је увртила себи у главу да обичног створа женског насилно и од један пут претвори у мушкобању, ја лепо увидех како ни мало није паметно што се у јужну Америку увела ова метода из Северне Америке, по којој ништа није прече данас но да се младе девојке с једне стране терају да развијају своје мишиће на трошак љупкости, а с друге стране да се уче апсурдним теоријама, које реметећи све оно што спада у функције природе, неминовно помрачавају и кваре све функције друштвенога живота.

Сутра дан, после ове моје посете у женској учитељској школи у Монтевидеу, управитељица ми је послала у стан где сам одсео, један велелепни албум, у којем су сви они који су походили ову школу, исписали по читаву једну страну или по коју љубазну реч, обасипајући управитељицу хвалом, која се свакад завршила овако: „Ко хоће да види идеал модерне жене, нека иде и види управитељицу женске школе у Уругвају.“ Кад ми је тај албум дошао до руку, дочепало сам перо, па сам исписао ово неколико мало непристојних речи: „Некад је човек позајмљиво крила женском чељадету, па га је обожавао као анђела с неба. Како пак у овој лепој земљи женско створење неће више крилима да се служи, хајде да променимо улоге; хајде да се ми дочепамо ових лаких и сјајних криланаца, која је оно бацило на земљу, па да ми, колико умемо и можемо, покушамо да изведемо све оно, због чега ће нас женска створења обожавати,

пошто и онако постоји равноправност између жене и човека.“

Поред свега овога непобитна је истина, да и у самој Јужној Америци, женско челаде, кад изађе из школе, драговољно одмах заборави своје школске свештице све оне сузопарне теорије нове филозофије позитивне, све оне оптужбе противу човека тиранина, противу човека саможивца, противу човека пијавице, па је срећна, што, смешећи се својим лецим осмејком и гледећи својим благим оком, може једном слатком речом да се потчини ипак своме господару. И опет зато уме Латинка у Америци да се поноси својом по некад занашљивом лепотом. Стара Андалускиња из времена првог завојевања и шпањолског господарства, јако се измешала, особито у овом нашем веку, с талијанском расом, па из мешавине те две дивне расе произишла још дивнија раса у Аргентини и Источној Републици (Уругвају). Аргентинка је живља, а Источанка појуднија; једна се више креће, а друга се више одмара; и једна и друга смело гледају у човека; погледају га намерно и не скидају ока с њега, па се поносе, што их обасипље хвалом с њине лепот; али Аргентинка као да привлачи човека себи само зато да би га на рад покренула, а Источанка само зато да би се с њиме пријатно забављала и да ужива блага која су јој већ зајамчена.

С оне стране Анда, у Чили, племенита госпа естремадурска, поставши тиха жена чилијанска, задржала је ону стару побожност која је њеној раси својствена. Заогрнута својим плаштом (*manto*) изгледа као нека св. Магдалена покајница; али крупне очи њене, што час у небо погледају, те им се види сав блесак њин, а час земљи обарају, те смиреност исказују, говоре и сувише јасно, да се грешни човек не вара, ако мисли да је та спољна светиња доиста само полусветиња. Чилијанка се моли Богу, без поговора, врло много пре подне по црквама; али, пошто вера проповеда милосрђе и љубав, она се после подне, из нестрпљења за дејством својих молитава, одаје журно на добротинства, те постаје светска жена; обилази сиротињу, дочекује на свом дому, смеје се,

ћерета, усхићује. Не претендује да је духовита и ни мало не полаже на то да је свет сматра за учену; она зна само то, да су људи, више-мање, *шикафлори* (колибри што из цвећа мед сишу), па с усана њених, што су као мед, осипљу се само слатке речи. Светској Чилијанци пролази дан прво смирено у каквој мрачној црквици, пред олтаром божјим, па се свршује често сјајно, елегантно, кокетно, али само дискретно кокетно и *lady-like* (као што доликује женскињу) у накићеном будоару и у друштву с присним пријатељима.

И тако се лепо види, како се америчка Латинка уме у животу да освети за сву ону дугу осаму и досаду што их је у школи подносила.

У осталом, у свакој земљи жени су на расположењу особити извори, који произичу из средине њене. Женска је драж истина различна како у ког народа, а тако је исто различна и кокетерија њена. Онако како се држи Парискиња, не држи се Енглескиња, нити пак Немица, или ти Талијанка, Шпањолка, Рускиња, Холанткиња или Шветкиња.

Парискиња је духовита, Енглескиња безазлена, Немица часна, Бечлика симпатична, Талијанка елегантна и уметкиња, Шпањолка је сама глупост, Рускиња зборљива, Маџарица се размеће храброшћу, Холанткиња је сама мудрост, а Шветкиња сушта отвореност. Од особина што их је у једне, може бити донекле и у извесној мери и у друге, али у сваке превлађује оно што само њу карактерише. Нема те жене која уме онако да забавља, као што уме Францускиња; нема ни једне која је тако безазлена, као што је Енглескиња; ни једна није таква кућаница, као што је Немица; ни једна не уме да пева (романце) тако као што уме Талијанка; ни једна не игра тако, као што игра Шпањолка; ни једна вас не запиткује толико, колико Рускиња; ни једна вас толико не узбуђује колико Маџарица; ни једна вам не умствује толико, колико једна Фламандкиња; ниједна вам не отвара срце своје, колико једна Шветкиња. Парискиња вас забавља често пријатним завијањем ствари, Енглескиња идилама, Немица лектирама, Италијанка својом отвореном и здравом веселошћу.

Шпањолка својим пожудним држањем, Русиња веселим расположењем којим зачињује своје непрегледне разговоре, Мадарица својом живошћу у нападима, Холанткиња својом важношћу, а Шветкиња својим пријатним огњем.

У жене у свакој земљи има по једна црта којим се одликује од осталих. Том цртом она утиче на људе своје околине, вуче их за собом, па им често и заповеда, и ако по спољашности изгледа да она слуша господара. Једна нас очарава, нарочито својим погледом, друга својим осмејком, својим гласом, својим покретима, својим лукавством; час нас заслепљује сјај, час живахност, нежност и топлина; час ђаволство, час светитељство; али у сваке има по нечега што се одредити не да, што није ни глас, ни осмејак, ни пољубац, ни дах, ни ваздух, ни огањ, ни месо, ни дух, већ све то заједно. Оно што се зове вечито женско божанство не састоји се само у сјајној лепоти кнегиње тројанске, већ нежно пролази и продире у душу женину. То је она женина особина, којом нас привлачи и за се привезује, оно женино биће које нам чешће даје више снаге, него што нас чини слабим, она варница њева, која нам улива одушевљење, а по неки пут уздиже нас и до бесмртности.

Нема сумње, Бог је човеку с разлогом дао више снаге, али у исто време, да жена не би о мање прошла, улио јој је душу живљу, која продире у човекову. И само зато што је женина душа таква, може по некад и сама ругоба да изгледа симпатична нашим очима. С ове тајанствене очарљивости, и у жене има једна страна натприродна. Зато нам се на плавом небу наше маште она појављује често као анђелак из раја, а по некад као света Дева, мајка божја.

У ономе чему се човек свакад дивно има истина места и за Амазонку, и за Валкирију, и за жену јунакињу; али у више прилика то се све прелива у добру вилу, у вилу што добра чини људима. Ова општа сагласност у поштовању жене, са које је тражимо и с оне стране гроба, по Елисејским пољима старих Јелина, усред небеског раја хришћанскога, међу

хуријама персијским, по Валхали германској, није ништа друго до природни доказ, да жени признајемо да има надмашнијих врлина и заслуга, које нас окружују и очаравају, а којих у нас доиста нема. Осредњи човек ретко да утиче на оне који су око њега; жена пак има свакад да нам каже штогод божанствено, било то само својом душом, ако душе има, било само гласом мајчиним, сестриним, ћеркиним, гласом супруге, пријатељице, љубавнице. По неке жене знају онако инстинктивно којом моћи располажу; један поглед, један осмејак, један уздах, једна жеља, једна писка по некад може да нас прожма, опије, да нас занесе до усхићења. Ах, кад би оне све знале, колика је сила њина, не би тражиле за се никаква друга права јер што ће им већа срећа, кад су њихова права суверенска права, узвишена права, божанска права, којима се увек могу да служе на своје добро, а и наше? —

Чудноват је развитак кроз који је прошла женина судбина у историји. Још од првог откривења женине душе, која се испојила у њеним осећањима, којима је испуњена драма наше пра-бабе земаљскога Раја, могли бисмо скоро погодити, каква би била епопеја женина.

И ако се у Светом Писму спомиње Ева само за то, или онако узгред тек само зато, што је радознала била, као што су радознале биле и оне несрећне жене што су живеле само једну ноћ, по познатој источној причи, опет смо ми у стању да идемо за њеним трагом и изван Раја и да се интересујемо о њој. Пошто је Ева згрешила, глас Господњи осудио ју је прогнивши: „Бићеш несрећна; теби ћу много муке задати, кад затрудниш, с мукама ћеш децу рађати, и воља ће твоја стајати под влашћу мужа твојега, и он ће ти бити господар.“

Ева оћута; она већ зна, да јој име њено значи: *мајка*. У том имену свом већ налази утехе и благослова, па стрпљиво очекује дан, када ће се посветити великој задаћи својој. Огрнута кожом неучињеном, она се, покорна и предана судбини својој, склања у прву колибу, коју јој је муж саградио. Адам ради земљу. Шта ради Ева, за све оно дуго време осаме и муч-

ног очекивања? Она се сама са собом разговара. На послетку у маленој колиби појави се једно створење људско више, па доцније још једно. Колиба је мала; мора да се проширује. Два се детенцета играју око крила Евина али мајка с ужом сом опажа, да се прва браћа, коју је она на свет донела, не воле. Када поодрастоше, изађоше испод крова материна, па се латише поља и ливаде; али се, тешко мајци, више не вратише. Кајин, занет мржњом, уби Авеља; Господ га прокле, и он, као проклет, стаде да бежи по земљи. И нема тога фонографа, који би ухватио онај писак туге и очајања, којим је процвилела прва мајка, кад је угледала мртва првенца свога. После тога, једва ћерка њена, којој се име не спомиње кад је нестало Авеља, сажали се на брата што се потуца. Прва сестра — та је реч индо германскога порекла, санкритски је *свазар*, латински је *soror*, немачки *изестер*, енглески *систер*, словенски је *сестра* и значи *ону коју теши* — пошла је за Кајином, који се почео да каје, за братом који је лутао по шуми, у коју се скрио, па га стала да теши; она му је опростила у место Господа. Ко зна, да ли није и сама Ева, обхрвана двогубим својим јадом материнским, послала за Кајином овај зрачак божанске светлости! Гледајући оволику жртву, Адам омекша, и ублажи се, те још једном приђе мајци. На крилу мајчину заигра опет детенце, по имену Сит, у место Авеља.

Сухонарна и неосетљива историја нигде није прибележила, колико је Ева пролила суза у погаји, колико ли је тешких уздицаја излетело из притешњених груди њених, каквих ли је самртних мука препатила; дала нам је само овај један нацрт психолошкога романа прве еписке драме човечанства. Но доста и овако кратко испричати га, те да разумемо, како је преко прве мајке и супруге, преко прве жене и владарке света, жени намењена улога, која је привидно толико се гасила, у главном у томе да буде блага утешитељка, велика препородитељка.

Из пространог материнског крила Евина имала је понићи у Палестини прво сиријска Венера Астарта, а после Дева Марија, узвишена мајка Искушитеља Света, који

ће својом ногом згазити главу змијину, ту грдну варалицу, и који ће љубав прочистити, стварајући од породице светилиште, обнављајући живот, и одређујући свакој жени узвишенију улогу, коју као блага одушевитељка има да испуни. Предочите себи Венеру што нас је очаравала својим божанским дражима, Јелену што нас је заслепљава лепотом тела свога, Аспасију што је над нама владала духом својим, чисту матрону римску, што на дому своме води надзор над радом робиња својих, па ћете спазити једну страну заносне моћи женине, — али само једну страну. Ну Ева која се услед толиких и толиких нежних еволуција преобразила у Свету Деву хришћанскога света, обухвата у себи све оно што спада у биће женино; она се узвисила, префинила, у сам дух претворила, па својим првим огњем божанским задахнула васколико човечанство.

Узмите оне силне поетске молитве које хришћански свет пева Светој Деви, па ништа вам више не треба те да видите, колика јој је и каква јој је велика савршенства придала жарка вера хришћанска. Разгледајте те молитве, па ће те се одмах уверити, да је пречиста Дева, која се призива у молитви, још узвишенија него што је она што седи на престолу, па се осмејкује или што онако благо ва сажалење свет побуђује, као што су Свете Деве насликане на озареним платнима Анђелика и Ботичелија, Рафајела и Мурила, Андрија Сарта и Карла Долчија. Лепа је Света Дева сликарева, скромна је, нежна је и бајна је; али Света Дева, како се у молитвама пева, блиста сва у зраку. У ње су, у најузвишенијем ступњу, сједињене све врлине, сва хришћанска љубав, све лепоте, све красоте. По ономе како је хришћанска душа преузноси, она је звезда зорњача што зору наговешћује; она је оно што су врата небесна; она је као зора у ведским химнама, као мистичка ружа, што јој сваки блистави листак мирис разноси; као кула од седефа, што се бели и прелива, а на њој ни једне пеге нема; као златни двори што блистају у свом сјају своме; уточиште свију ојађених; она је она што је непрекидно будна, што воли, што се Богу моли, што га преклиње у

име наше; она је она што теши, што помаже, што заштићује, што лечи. Попели су је на престо царице владарке, са светитељским венцем око главе, те да чини све милости, да ублажује свачији бол и преузносећи је као Деву над Девама, као царицу над царицама, као пречисту, као премудру, као преблагу, најмилосрднију,

највернију, најпапетнију, као суд саме части, као извор наших радости, испуњену Светим Духом, свака хришћанска душа може о себи рећи: и у мене има варница ове божанске Деве, и ја могу, у својем дому, и ја треба да подигнем свој олтар, те да ме обожавају и да ме благосиљају.

Свршиће се.

ПОД ХРАСТОМ.

Под лиснатим грањем стољетнога храста
У тишини ноћној, — усамљен од св'јета
Ја о теби сањам... а шуморе в'ала
Што их поток ниже прати цјесма света.

... Чаровнијем миљем опојена душа
У блаженству тихом сн'јева снове бајне —
Вос. Пешровац, 1896.

И у химне свете што их теби ниже
Срце моје сплеће своје жеље тајне...

На олтару твоме, о Богињо млада,
Песникова рука свети тамјан пали...
А кроз поноћ тиху, испод густог грања
Несташно се журе сребрнкасти в'али...

Богдан-Кржишнин.

РАДЊА ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју редовну одборску седницу 31. марта (12. априла) о. г., војој је председавала начелница гђа Јулка Радвановићка, и пошто се оверио записник од прошле седнице прочитала се захвала питомице Соф. Максимовићеве на подареној јој потпори, а за тим захвала гђе Олге Ђурчићке на избору одборнице, изјављујући, да се не може примити исте почести. Одбор је до скупштине умолио гђицу Јелисавету Павловићеву, да прими ту част, која се и примила. На пријаву варошког одбора за управу забавишта, да је истекао рок од три године одавде изабраним чланицама за тај одбор, решено је, да се за даље три године у исти одбор препоруче поново начелница и подначелница овог друштва.

Иста задруга имала је своју одборску седницу 30. августа (11. септ.) о. г. под председништвом своје благајкиње гђе Софије Јевтићке, пошто није било у месту ни начелнице ни подначелнице. По оверовљењу записника из прошле седнице известила је благајкиња и данашња председница, да је ова задруга била заступљена са својом подначелницом и двома

одборкиња на 25. годишњој прослави овдашњег ватрогасног друштва о Духовима о. г. и да су при освећењу нове заставе тог друштва ударили ексер на заставу и приложиле том друштву 20 круна, што се узело на одобрење. После тог се читале захвале питомица, које су уживале потпору овог друштва за време спремања свога за учитељску струку у Сомбору, а које су довршиле те штудије, те полазе у народ, да се одуже радом својим, а то су: Евица Павковићева, Марија Јовановићева и Катица Шилићева. — Читане су по том сведошбе питомица, које се још спремају за учитељску струку, а наиме: Софије Савићеве, Софије Продановићеве и Соф. Максимовићеве и подарена им је потпора и за идућу школ. 1897-8. г. пошто су показале добар и врло добар успех прошле школ. године. На молбу приправница: Марије Шилићеве из II. разр. и Јелене Васиљевске из IV. р. подарена им је потпора од 5 ф. месечно за идућу шк. 1897-8. г. Тако исто подарено је 10 ф. приправници II. р. Марији Ђирићевој у име путна трошка и набавку књига. — Узет је са захвалом на знање извештај благајкиње Соф. Јевтићке да је овдашњи грађанин Бернхард Фишер у спомен своје упокојене

супруге Марије, бивше начелнице овдашње јеврејске женске задруге подарио друштву на његове добротворне цели 50 ф. а. вр.

Вел. Бечкерек.

Велико-бечкеречка добротворна задруга Српкиња имала је ове године јула месеца ванредну скупштину, у којој је, на место бивше председнице госпође Емилије Мунчић, која је услед смрти свога мужа великог народног добротвора Кузме Мунчића Бечкерек напустила и на председничком месту благодарила, досадања по задругу многозаслужна подпредседница госпођа Марија Савић, а њено место за подпредседницу врло заслужна одборница госпођа Марија Купусаровић избрала. На упражњено место у одбору гђа Агнеска Стајић.

На предлог новоизабране подпредседнице у знак признања и благодарности скупштина је своју дугогодишњу председницу Емилију Мунчић усљед њених великих заслуга око унапређења задруге Српкиња и отварања овомесног српског забавишта изабрала за своју почасну председницу. Она је много и много допринела како морално тако исто и материјално напретку задругином и надати се да ће и надаће њену дарожљиву руку својој милој задрузи пружити и тим задруге и српског забавишта опстанак за навек осигурати. Она је дужности председничке одржавала савесно, с вољом, истрајношћу, трудом и пожртвовањем све до последњег часа боравлења њеног у Бечкерек. —

Усвојен је предлог, да задруга Српкиња идуће 1898. године отвори за своје чланове читаоницу и уједно умоли славна уредништва да објаве, да ће овомесна задруга Српкиња радо примити на себе растуривање производа наших књижевних радника.

Августа месеца имао је управни одбор седницу, у којој је председништво надзорног одбора јавило, да је испит у забавишту врло добро посећен био и на опште задовољство испао, и да се надзорник школа, који је испиту присуствовао, и који се по српско забавиште односно задругу Српкиња, као и по забавиљу врло повољно изразио, признавши да српско

забавиште у месту, да понајвише одговара и цели и захтевима и да се може слободно упоредити са забавиштима напреднијих народа. Одбор овом приликом није могао пропустити а да не примети индиферентност наше црквено-школске општине са жалењем да нико од представника присутан није био.

Предложено је даље и усвојено, да задруга Српкиња обрати се с молбом на високи Сабор да реши, да у месту Бечкерек, где је број становника Срба велики а тако исто и околина, вишу српску девојачку школу отвори. Земљиште за подизање зграде на најбољем месту за школу радо ће задруга Српкиња уступити а и допринеће по могућности на подизање те школе. Ради потпомагања молбе решено је да се задруга обрати на Његову Светост патријарха српског, на господу: барона Јована Живковића, Дра Никчу Максимовића и Дра Емила Гаврилу као посланика вароши Бечкерек.

Даље је госпођа Емилија Мунчић захваливши се задруги Српкиња, што ју је за почасну председницу изабрала и пуним суза очима опростила се од миле јој задруге и од својих сестара, обрекавши да ће и душом и срцем увек међу њима бити и да ће рад задруга Српкиња и на даље потпомагати. Те тако и овом приликом при расстанку са милом јој задругом обвезала се да ће *доживотно* на издржавање српског православног забавишта великобечкеречке добротворне задруге Српкиња по 200 *форината годишње* задружном фонду уплаћивати с' тим условом, да *српска деца забавиште безилашно могу похађати*. Одбор је примио племенити дар са најдубљом благодарношћу и са ускликом. „*Живила племеништа почасна председница гђа Емилија Мунчић на понос и дику милог јој народа.*“

У седници управног одбора држане 2. октобра донешен је предлог, да се умоли управа овдашњег католичког завода милосрдних сестара односно Његово Високопреосвештенство католички епископ темишварски, пошто је број Српкињица више од 50 које похађају завод, да дозволи да се једно учитељско место за српски језик и српску историју на више разреде завода

отвори. Плата учитеља ил учитељице имала би се установити које од улисине, коју деца у заводу већ уплаћују, које пак молбом се обратити на политичну и српско црквено-школску општину ради припомоћи, потпуно уверени да ће прва услед правичности а друга услед дужности припомоћ пружати све дотле, док неби задруга Српкиња у стању била вишу девојачку школу отворити, — решено је да се пре свега одбор обрати на председништво црквено школске општине у погледу припомоћи од њиове стране, и да резултат управном одбору што пре доставе.

Благајкиња гђа Драга Станисављевић предала је благајну заменици гђи Катарини Стојковић пошто ће се дуже времена у купатилу бавити. У благајни се налазе две књижице од улога и 195 форината у готовом.

Забавиљи се налаже ради објаве, да ће забавиште преко зиме од 9—12 пре подне и од 2 до 4 сата по подне отворено бити.

Решено је даље да се порез на куће задружне има сав исплатити, уједно рачуни штампарије и задружног газде.

Добротворна Задруга Српкиња у Вел. Бечкерку издала је штампан рачунски извештај свог управног одбора за прошлу 1896. годину. У том извештају наводе се

имена часника почасни чланова, рачуно-прегледалица, управног одбора, добротвора, оснивача задруге, оснивача забавишта, помагача, прилагача и умрлих чланова. Поред тих силних оделења и имена не можемо да се разазнамо, које су праве чланице и колико их има, јер оснивача има 37, али ту видимо и мушких имена, па онда опет сумњамо, да то нису прави чланови.

Добро би било, да се у будуће у таквом извештају јасније каже, које су прави чланови задруге, што решавају, ил су помагачи, ил су оснивачи, ил су прилагачи.

Из рачунског прегледа за 1896. год. види се, да је примање било за ту годину: 1440 ф. 01 н. а издавање 1226 ф. 26 н. те је тако претекло у приплод 193 фор. 75 н. а. вр. Највећа је свота утрошена на забавиште; а то је канда и главна цел овог друштва. Чудновато нам изгледа, да на издржавање овог вероисповедног и српског забавишта даје политична општина у помоћ: 300 фор. Тако знамо, да на овака забавишта дају и политичне општине у Вел. Кикинди и Ст. Бечеју, па ипак не сматрају се те школе за комуналне. Ово је млада задруга, тек ако постоји 10 година, па је поред толиког трошка прибрала капитал од 13.000 фор. а вр.; то је знак, да су чланице, а особито часнице вредне и родољубиве Српкиње. Нека им је слава!

НЕСРЕЋНЕ СИ...

(ПРЕВОД.)

Несрећне си судбе,
Та и ја сам те.
Ти плачеш са туге,
И ја плачем с ње.

13. VIII. 1896.

Дај ми твоју тугу,
Ил' да моју дам;
Кад се јади слију
Биће среће, знам.

Радослав.

БЕЛЕШКЕ.

ПРОСВЕТА.

— У Сан-Франциску у Америци изабрало је варошко веће за тамошњу комуналну основну школу гђцу *Мибилу Митровићеву* Српкињу,

ћерку г. Марка Митровића. Ово је ваљда прва Српкиња учитељица у Америци. Живела!

— Главни одбор учитељског и професорског удружења у Србији решио је на своме скупу,

да из друштвених прихода подигне угледну школу у Тршићу родном месту Вука Стеф. Караџића, чији су посмртни остаци пренесени сада из Беча у Београд. Заиста ће ово бити леп и достојан спомен препородитеља српске књиге.

— Румунска краљица, у књижевности позната под именом *Кармен-Силва*, због својих заслуга за народно песништво, изабрана је од будимпештанског универзитетског сената за почасног доктора.

ЗА ДОМАЋИЦЕ.

Пресађивање цвећа у саксије — посао је домаћица, који им сад предстоји. При томе треба нарочито водити рачуна о моћи саксија да упијају влагу. Нове саксије невероватно много воде упију у себе, а тако исто и старе суве саксије. С тога пре но што се цвеће пресади у саксију, треба ову метути у води да се добро напије, јер се иначе може лако преварити, па кад се пресади не залити довољно, те баш ону влагу око крајњих жилица попије саксија, а жилице остану у сувоти и не могу добро да упишу храну из земље, услед чега цвеће удари натраг и почне венути.

Беланце од јајета може се употребити као лек кад се ко посече. Оно је још боље колодијума, јер јаје имамо у својој кући и одмах нам је при руци да зауставимо крв, јер кад се раница премаже неколико пута са беланцем, добија превлаку која је чува од других отровних предмета и суши је брзо.

Чување кромпира. Кромпири се свежи сачувају, ако се оперу и метну у котарицу или у сито, па се онда или с котарицом или ситом потопе у добро насољену врелу воду. Пошто постоје тако неколико секунда, изваде се из котарице на промајно место, да се осуше и овако осушени разреде се тамо где ће зимовати. Паренем кромпира уништи се животна снага клица, с тога не само што не могу да клијају, него остају здрави и укусни до пролећа, ако су, разуме се иначе на сувом и склоњеном месту од мразева.

ПОУКА, КЊИЖЕВНОСТ И УМЕТНОСТ.

○ У славу и спомен преноса земних остатака *Вука Ст. Караџића* издала је српска књижара Браће М. Поповића ћирилском и латинском писменицом 22. народне песме из збирке бесамрт-

ног Вука. Књижара та обриче, да ће тим путем и начином издати све српске народне песме из збирке Вукове. Цена је књизи ћирилске писменице 30 н. а оне латинске: 40 н. На челу књиге приказано је попресе слике Вука Ст. Караџића.

Немамо ништа против тога, шта више, похваљујемо ревност и подузимачки дух ове књижаре; а особито нам се допада, што је књижара ову zgodnu и лепу прилику увардала, да изађе пред публику нашу с оваким делом прославе тако заслужног сина нашег; али би рекли, да је цена велика за овако подузеће, које је намењено широј публици.

Кад се дело издаје у 10.000 примерака онда се за цело жели, да се то и распача; а распача ће се увек лакше, што је јевтиније. Књиге за народ, што их издаје „Матица Српска“ из Кољевићеве задужбине у 6000 примерака, а плаћа се за њих још и хонорар од 100—200 ф. па ипак се продају по 10 н. Боље је народу попустити, него растуривачима. — н.

— Честити и ваљано уређивани лист „Бранково Коло“ посветио је свој велики 39 и 40 број *праву препородилаца српске књижевности српске Доситеју и Вуну*. Садржај овога броја је следећи: Алекса Шантић: *Илна* — Змајова: *На новом гробу Вукову* — С. А. Карабеговић: *Вуку Ст. Караџићу* — Миле: *Вук, Лукијан и Филии (Песме)* — Александар Сандић: *Две звезде сјајне Два гроба светла* — П. П. Ђорђевић: *Вук о Мушићком* — Љ. Ј.: *Државна и народна слава* — Јован Ђорђевић: *Један дан с Вуком* — Стеван М. Матијашић: *Грофица Агнеша Јанковића*. — Милан Будисављевић: *Јаков Скенцић*. — Мах Nordau: *Толстоизам*. — Ковчежић: *Просветни и друштвени гласник*. — Нека је овај ваљани лист топло препоручен нашим Српкињама.

○ *Семенарска трговина Војина Јовановића из Нов. Сада*, издала је VII. *вртарски весник* за јесен 1897. г. у коме се препоручују поглавити зумбули разне врсте и боје; за тим цвеће са трајним кореном, луковима, ченима и гомољицама; цвеће у лонцима, палме. Препоручује и калем гранчице од разног племенитог воћа, јагода, шибља за украс, за живу ограду; семена за пољопривреду, за воће и поврће. Руже. Све то по умереној цени.

— Изшла је 72. и 73. свеска књига за народ, што их издаје Матица Српска. Обе ове свеске изишле су под насловом „Приповетке за децу, дражђанског учитеља Видемана,“ прево

Борђе Глибоњски, свеска I и II накладом срп. књижаре и штампарије Браће М. Пеповића у Н. Саду 1897. цена 10 новч.

○ *Породица, отаџбина, човечанство.* Три предавања у српској престоници од Кнез-Анџела Губернатиса, с предговором Д ра Мил. Р. Веснића. (На по се из Дела). Београд. Парна радикална штампарија. 1897. Цене нема.

Нисам имао прилике, да читам ова значајна предавања чувеног талијанског предавача и професора Кнеза Анџела Губернатиса, док су излазили у Делу, те сам их тек сад добио пријатељским путем прештампане у засебној књижици под горњим насловом.

Ова предавања држана су прошле зиме у Београду на француском језику, а превели су их на српски г. г. Стева Д. Поповић, Божидар Прокић и Милета Ст. Новаковић. Хвала им! јер су дали прилике, да ужива и да се задовољава и шира публика нашег интелектуалног скорупа, као што вели предговорник Др. Веснић.

Предавања су та пуна полета, мудрих мисли песничком одећом обучена, те привезују човека не само својим лепо сложеним мислима, него га

и у мислима стежу за предмет тако чврсто, да му је чисто неугодно, што се довршује прича.

Прво предавање држао је у двору 13. фебруара 1897. г. пред краљем и краљицом српском под насловом: Улога жене у савременом друштву:

Друго је, под насловом: „Положај словенских народа у Европи“, држао у дворници велике школе, 16. фебруара 1897. г. и

Треће, под насловом: „Народност и човечанство“, у грађанској касини 15. фебруара 1897. г.

Нас се највише тиче оно прво предавање. Врли предавач хтео је да докаже, како жена влада човеком, али не снагом, него чаром и љубављу својом, и да је то много више узвишеније, но што су политичне слободе и једнакост оба пола, која се тражи у друштву од учених жена. Он привлачи жену на домаће огњиште, где ће наћи и за себе и за народ и за човечанство лепше утехе, више обожавања и природнија занимања, но на јавном друштвеном пољу. И ми му дајемо за право и нећемо даље да дужимо приказ, већ доносимо у овом броју саме речи тога чувеног публицисте, па нека наше читатељке саме пресеђују има ли право, што каже. —н.

НА КОГ МАШЕШ . . .

(ПРЕВОД.)

На ког машеш рушцем новим',
Ваљда збориш с драгим твојим?
И са мном си тако, мила,
Некад љубав проводила.

13. VШ. 1896.

Ах, молим те, послушај ме!
Дај ми рубац — не мучи ме! —
Да убришем сузе вреле,
Па тад маши рушцем, селе!

Радослав.



НИЈЕ МУ СУЂЕНА.

(СЛИКА ИЗ УЧИТЕЉСКОГ ЖИВОТА.)

НАПИСАО: Миливој Чудомировић.

I.

Пукао глас селом:

— Долази учитељ! . . .

— Но вала милом Богу, кад се једном смилувала и та велика господа на нас, те нам шаљу учитеља! . . . Та знаш друго да ми већ поједоше кости моја дечурлија ово годину дана . . . рече прија Ката сека Нати сусетки, која јој прва саопштила ову новост.

— А зар су моји бољи! . . . тек ће ова.

— Деца ко деца . . . дода снаш Јела још из далека прилазећи им са стрина Мацом, јер су већ чуле о ком се разговарају.

— Та само док он дође . . . опамети ће их већ! . . . рече прија Ката.

— Ја моје ухватим па истучем, па штаћеш им, друге, неваљали па неваљали . . . настави сека Ната.

— Ал док их он истуче!... Запамтиће већ!.. дода снаш Јела.

— А је л', Бога вам, које казао, да ћемо добити учитеља?... упита стрина Маца.

— Ко?!... Још питаш!... Па наш кмет... Казао му „пристојник“ сад мало час... Зар ни си видела да је било господе у селу?!...

— Нисам... рече стрина Маца.

— Е, а ко је теби крив, што увек пуњаш по кући, па и не знаш за новости... укорела ју сека Ната.

— Е, па ја тако... рече као одговор стрина Маца и слеже раменима.

Сека Нати као чисто мило, што она скоро увек прва знаде сваку новост у селу; па кад је видела, да се још неке друге купе на разговор, подбочи руке о бокове, те продужи даље:

— Било ту и више људи, па чули... Казао баш главом нови пристојник... Сврнуо да види општинску кућу, па кад је видео нову школу, а он хајд, па и њу да види... Кад тамо... школа закључана... Кмет Марко се ужурбао незна ди су кључеви... И да није било ча-Јеше, који се одмах сетио, да су кључеви код господар Паје крчмара, био би се сиромах кмет и осрамотио. А још он сам дао кључеве крчмару, јер су, ко мисли, ту најсигурнији...

— Па шта је казао пристојник?... Упита снаш Јела радознало...

— Е, шта је казао, казао... Шта питаш кад ћу ти казати... Да га није кмет Марко питао, не би ништа ни казао. — Знаш... продера се сека Ната на снаш Јелу, што ју прекида у приповедању... Питао га покорно кмет Марко: молим покорно поглави... поглави... та, знате друге, не знам ни ја, како га је питао... Знате, друге, он је кмет, па зна...

— А „пристојник“?... упитају све.

— Е, а „пристојник“ казао: Добићете за који дан млада учитеља. Сад је тек изучио школу.

— Па то је он још момак... узвикнуше неке.

— Е, па да... тек ће сека Ната; а ни мислила није, да је учитељ момак, али се ипак држала, као да зна.

— Бар ће се код нас и оженити... рече снаш Јела.

— И треба... Имамо и ми фала Богу девојака... дода стрина Маца, па спомену Јулу своју рођаку.

— Да баш ће њу!... Само док види Станку, ево моје главе, да ће му се допасти... рече више јетко прија Ката тетка Станкина.

Тако оне у разговору и може бити да би се и посвадиле биле, а госпоја Пела крчмарица па међ њи. Кад је чула о чем се разговарају рече:

— Оно јесте... нисам ни једној противна.. али учитељ ће и новаца.

— Па ето му пушиле Зоре... Веле да има хиљаду форината... упаде јој у реч снаш Јела.

— Иди, молим те, има!... опет ће госпоја Пела... Чекај само док се све распрода, видићемо ту хиљаду!...

У један мах заћуташе све. Премишљале су: која би за учитеља најприкладнија била. Но из тога мучнога положаја избави их госпоја Пела:

— Шта говорите које шта... Мислите, да је он тако прост, те ће узети коју од тих, што сте наређали... Боже сахрани!... Он, који је — кажу — прошао много света док је изучио школу, неће узети тек ма коју, већ која је „воспитана...“ која је била мало и у вароши... Јес Бог ме!...

— Е, па ту је онда само твоја прија Милева из Д... тек ће сека Ната сусетка, а овамо намигну на остале друге, да не види госпоја Пела.

— Него да ће њу!... Није она забадава ишла у дер!... Зна она и варошкога реда...

— И зна Бог ме!... опет ће сека Ната.

Друге се погледаше, прсле би од смеха, како сека Ната намигује и исева госпоја Пелу, јер је рада, да своју прија Милеву уда за учитеља — али се уздржавају. Знају они добро ко је госпоја Пела, јер на кога се она изузме боље да се сели из села.

И прија Кати мало ко замука, што се госпоја Пела тако кочопери, па ће тек да је боцне.

— Е, ал твоја прија Милева нема — новаца.

— Ти знаш!... рече госпоја Пела љутито... Има кућу и земљу. Има пуну авлију ћурака и гусака. Има... пуну кућу свега...

— То имају и друге... рече прија Ката, која се са неким другима кући упутила.

Госпоја Пела није јој остала дужна... Грдила ју, док је најпосле и оно неколико друга не изневерише једна по једна, па кад се видела сама, оде и она кући.

*

Мислиле жене и мислиле, те најпосле признаше све, да госпоја Пела има право: да ће учитељ узети њену прија Милеву, јер је... „воспитана.“

Па како је село Б. једно од најмањи села у равнине Срему — да дунеш у рог, чуло би се с краја на крај — то није чудо, што су још тај дан сви у селу знали; да добијају млада учитеља и да ће овај узети прија Милеву госпоја Пелину.

II.

Долазак млада учитеља у Б. беше за госпоју Пелу као наручен. . . Гледаће већ она, да учитељ узме њену прија Милеву, те тако да ју скине својој кћери Маци с врата, коју је удала пре годину дана за трговца Светозара Мирића у Д. Тим би уједно показала прија Кати, а целога селу, да ће бити како она каже. . . Та није њена прија Милева била бадава у леру, већ да буде — госпоја! А млади учитељ је баш zgodна прилика. Удеси ће већ она. . .

Е, тако госпоја Пела „направила рачун без крчмара. . .“ Она је научила, да је свако слуша, па ће и — учитељ. Њеној самовољи није смео нико стати на пут; а рекне ли ко шта против ње, да она чује. . . јаој си га томе! . . . Ни адвокат га не би одбранио од њени погрда. . . Па ни сам јој муж Паја не може да стане на пут, јер је благе нарави, па се ето отела. А отела се због тога, што му је донела — новаца.

Она је рођена у богатој граничарској кући, па како је рано остала без родитеља, то је одрасла код деде и мајке. Ови су јој чинили по вољи, те је никаквоме раду учили нису, а и што би да је муче. . . мислили они. . . кад она има новаца, те се неће за ма кога удати, већ тамо, гди немора радити.

Па како је удајом постала госпоја, то она живи у уверењу, да баш не мора никако радити. Но да ипак није беспослена више води туђу бригу него ли своју. Право рећи, она и нема никаква свога посла и бриге. Та није се она удала за г. Пају, па још с новци, да се о чем још бринути мора! Она је сад госпоја, па за Бога, нит мора шта радити, нит се о чем бринути!

Но за то се г. Паја растрзао на све стране, да сачува оно, што му је од оца остало, а и жена донела. У толико му је било теже, што беше скучен у знању, пошто ван свога села не беше никада дуже времена у свету. И он је по примеру свога оца издирао. . . живео. . .

Па и ону најсветију дужност материнску, чинила је немарно, као од беде. Своју јединицу ћерку Мацу није никаквоме раду учила. Та за Бога, госпоцко дете не мора знати радити! . . .

мислила је она. . . Али кад се ова удала искијала је често свој немар и нерад, не само од мужа већ и од свекра и заове Милеве.

Маца се увек тужила матери на њих, па како је госпоја Пела била уверена, да би прија Милеву удајом за млада учитеља скинула ју кћери с врата, то је одмах други дан похитала у Д. да саопшти своју накану — кћери, и ако јој баш није било мило, да ће јој прија Милева таку лепу партију добити.

III.

Из онога бурнога ђачкога живота дошао учитељ Љубинко у ово забитно сеоце, којем се с почетка радовао, али се на брзо осећао не задовољним, јер је наишао на многе препреке и невоље — као што обично у животу бива — и тек кад се с њима мало боље спријатељио, почео је задовољнији бивати.

У селу не беше никога, који би га крепио у тешком положају његовоме. И да не беше чврста карактера а још више уздања на бољу будућност, да ће га марљиви рад његов избавити одавде, — би подлегао, би изгубљен био за навек. С тога је сво своје ваншколеско време употребљавао на проходњу по лепој околини, а по најчешће завукао би се у своју одају, те се усавршавао у позиву своме.

Да је бар ожењен, нашао би задовољства у породици својој, а овако мора сиромаш да се пати, као рак на угљену, што но кажу.

Колико и колико пута по све дневно мислио је и сам на то, али шта би, кад му је тако суђено. . .

Споменула госпоја Пела већ неколико пута, но он је само поцрвенио и бранио се речима:

— И то ће бити. . .

Биће. . . Али каде? . . . Да је госпоја Пели што пре да буде то јест, да учитељ Љубинко узме њену прија Милеву, те да би њена кћи Маца данула душом.

Говорила она њему, кад оде у Д. у општину, да посети тамо и њеног зета Светозара и кћер јој Мацу, па још као смешећн се додаде:

— Може бити суђено, да ћемо бити и род, док видите само моју прија Милеву. . . А знате има и новаца. . . А и воспитана је. . . Била је у леру. . .

— Е па то је лепо!

— Та само док је видите, знам, да ће вам се допасти. Таке девојке нема у близини. . . Није да је хвалим, што је моја, већ што је тако. . . Само пожурите да је не би ко други

одвео, јер знате како се каже: ко пре девојци, онога је...

— Тако је... дода учитељ.

И госпоја Пела већ је мислила, да је све у реду, па се већ почела мало и хвалити.

Но прође дуже времена, а учитељ нити шта спомиње о женитби, нити иде у Д. да види девојке.

Но и госпоја Пела није за то мировала. Она је непрестано мислила, како ће прија Милеву, да ма силом наметне учитељу, само да јој се кћи што пре ње опорости.

IV.

Једне вечери седио учитељ Љубинко и поправљао дечије задаће.

Кад је довршио ходао је по соби, а мисли своје пустио куда?... камо?...

А ко би то знао!... Само му се тек с лица могло читати неко угодно расположење, да му обузима душу, али уједно и нека чезња, јер му се тихи уздах оте и нехотице из груди.

Из тих мисли трже га изненадна лупа на прозору.

— Ко је?... упита.

— Ја... чуо се глас с поља.

— А ко?... опет ће учитељ.

— Та ја, господине... Зар ме не познајете! .

— Јесте ли ви, кмете?...

— Јесам... Јесам...

— Које добро?...

— Добро, ако Бог да... А оћете л' ме пустити унутра?

— Хоћу, кмете, хоћу... Изволите... одазва се учитељ и отвори врата.

— Ушао кмет у нутра па ће тек:

— Добар вече, господине!

— Бог вам добро дао, кмете!... Изволте!...

Седите!...

— Сешћу, да би могли боље спавати... шали се кмет.

— Спавам ја увек добро... рече учитељ.

Кмет се учини као да не чује, мало се на- кашљао, па ће тек:

— Ви тако, па тако!...

— Е тако...

— Сами, па сами!...

— А да шта ћу!

— То није добро... Ја тако не би могао!

— Што да не?!... Кад се човек на шта научи, онда му није тешко!

— Оно јес' тако, ал ја опет не би могао!...

Знате... не буд замерке... не би могао без жене...

— Ха, ха, ... насмија се учитељ слатко... Што да не! Зар је опет сва срећа у жени!... рече, а сав се зажарио у образу. Та и сам је о томе мало час мислио, како би му било много угодније, да је ту и... она.

— Е, е, та ви да Бог ме и не знате, шта вреди жена!...

— То је истина да не знам, али ваљда ћу се и ја окућити, па ћу знати... па ће тек као у шали... Но бојим се, да ми не преседне женидба, као и многومه... Видите, ја овако слободан, па живим по вољи, како хоћу...

— То јесте, а да имате жену, било би вам још и боље.

— Како?!

— Не буд' замерено... Знате, она би вам све лепо спремила... Ето на прилику те књиге не би лежале тако разбацане по асталу и па тосу, па на прилику и соба би вам била угрејана, а овако...

— Тај носо могу и ја сам урадити... брани се учитељ.

— Оно јесте... Е ал' да ви знате шта је жена!... Него гледајте ви, да ми вас оженимо.

— Ајде де... Право ми је.

— Па... овај... знате... Ја сам баш за то и дошао... Знате био сам у Д. код господар Пајина зета Световара, па тамо била, знате, и његова сестра Милева... А они ту око мене, дај чашу вина, па једну, па другу, па де ово, па де оно, па ми најпосле и кажу: — „Кмете, ти живиш добро са учитељем, па гледај да удамо нашу Милеву за вашег учитеља... Знате, кажу: биће и новаца...“

— Е да!... А шта вели девојка? ... пита учитељ.

— Е а шта да каже!... Хоће, па што шта каже... Па су казали да идете у недељу тамо, да се, знате, видите, па да се испитате... А ви сад у име божје жените се, да и ја добијем чизме... Обећали су ми...

— Е, па лепо...

— Е, а сад све знате... Па сад знате идем и ја кући, јер ће ме она моја матора цсовати!... Знате, цандрљива жена, па не да ми ни душом давати... А ја тако кадгод... Знате ја сам госа у кући!... Па сад господине гледајте, да што пре до до чизама дођем... И желим вам „лаку ноћ!“ ...

— Лаку ноћ, кмете... Хвала на труду...

— Кад га је учитељ испратио и већ да затвори врата, а кмет ће :

— Господине! Господине!

— Шта је, кмете?

— Мал те нисам заборавио... Знате... То не сме нико знати, да су ме они послали овамо. Већ су ми казали, да ко ја то вама говорим, а они као бајаги да о томе ништа и да не знају.

— Е, па добро кмете.

— Та да, знате, не би вам ја баш данас. Има времена и сутра... Али госпоја Пела ме послала, јер сам сврнуо код њи на чашу вина,

кад сам дошао из Д. Па знате, она ме сад чека. Морам ићи тамо...

— Е, па сретно попили још коју чашицу за здравље...

— Ваше и фрајла Милеве... упаде кмет у реч.

— Па да Бог, да!... напали се учитељ.

Кад се учитељ повратио у своју собу слатко се смејао овоме простодушном проводаџији...

Сео је и написао је неко писамце, па кад је био готов изусти полугласно:

— Ала ће се и она томе слатко смејати!..

Свршиће се

КОВЧЕЖИЋ.

Г Л А С Н И К.

— Да би се посведочио истинито признање сјајним заслугама оца нове српске књижевности *Вуна Стеф. Караџића* наређено је да се посмртни остаци његови пренесу у Београд. Српска Краљевска Академија којој је поверено да овај пренос изврши, јавља, да ће изношење праха Вукова из гробља Светога Марка у Бечу бити 28. септембра (10. октобра) ове године у 2 часа после подне, а сахрана у Београду, код саборне цркве, 30. септембра (12. октобра) у 11 часова пре подне. Главније тачке из програма су ове: Пред жељезничком станицом говориће председник Академије г. М. Ђ. Милићевић, а Београдско Певачко Друштво ће отпевати за ту прилику удешену песму Андре Гавриловића, коју је компоновао Ст. Мокрањац. Пред Великом Школом говори један великошколац, у Саборној цркви митрополит, на гробу говори Андра Николић министар просвете, при спуштању костију у гроб пева друштво „Обилић“ Змајеву песму, спевану за ту прилику у композицији Јосифа Маринковића, после подне је седница Академског Савета Велике Школе, у којој ће држати говор проф. Љуб. Стојановић.

— У Бос. Крупи је честити добротвор Марко Добројевић поклатио велики фонд за издржавање тамошње школе, којој је лане велељепна зграда

подигнута. Сада је та нова зграда заједно са свим намештајем услед пожара, који се тамо догодио, изгорела, те се ондашња срп. црквена општина обраћа молбом на црквене општине, друштва, као и на поједине родољубе, да јој притеку у помоћ, како би нову зграду за своју школу могла подићи.

— Патронат срп. вел. гимназије у Н. Саду приредио је 13. 25 септембра у овдашњој саборној цркви парастос великом добротвору *барону Милошу Бајићу*. На парастосу је био присутан Њ. Свет. Патријарх, и чиновдјејествовао је Њ. Вис. Епископ бачки са многим свештенством. На парастосу је изговорио гимназијски катихета лепу беседу о великим делима покојниковим.

— Када се буде открила спомен-плоча Вукова, у исто доба ће се открити и спомен-плоча Доситијева, а то ће бити у Београду 30 сеп (12 окт.). Кости Доситејеве су 15. 27 сеп. положене у саркофаг, који је спуштен у гроб, изидан на старом месту, код западних врата Саборне Цркве. Ово је сада већ трећи погреб овога српског филозофа. Први је био 1811 год. 21 марта, код старе саборне цркве, други је био пре 60 година 1 септ. 1837 године, а сад је трећи пут

Ко жели да има дивот-корице за „Женски Свет“ може их за ма коју годину добити по спуштеној цени за 35 новч. Обратити се ваља на администрацију нашег листа.

САДРЖАЈ: Слава Вуку Стефановићу. — Својој сестри Љубивој. — Одзив на предлог. — а — . Мишљах. Радослав. — Улога жене у савременом друштву. Кнез Анџело Губернатис. — Под храстом. Богдан Крајишник. — Радња добротворних задруга Српкиња. Нови Сад Вел. Вечерек. — Несрећне си. Радослав. — Велешке. — На кол машин. . . Радослав. — Листак. Није му суђена. Слика из учитељског живота, написао: Миливој Чудомировић. — Ковчежић. —